CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Юридичний факультет

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету
_____проф. Віталій ГОРДЄЄВ
«28» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

МІЖНАРОДНИЙ ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС
обов'язкова навчальна дисципліна

Освітня програма: «Міжнародне право»
Спеціальність: 293 Міжнародне право
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Юридичний факультет
Мова навчання: українська

Чернівці, 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародний цивільний процес» складена відповідно до освітньої програми «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі знань 29 Міжнародні відносини.

Розробник:

Вайцеховська Оксана Романівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*

Викладач, що забезпечує читання даної дисципліни

Вайцеховська Оксана Романівна, *професор, доктор юридичних наук, професор*

Погоджено з гарантом
ОП Міжнародне право _____ **д.ю.н., проф. Світлана КУЧУК**

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного права та порівняльного правознавства
Протокол № 1 від «27» серпня 2026 року

В.о. завідувача кафедри
міжнародного права
та порівняльного правознавства _____ **д.ю.н., проф. Світлана КАРВАЦЬКА**

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії _____ **PhD, ас. Лаура БЗОВА**

Метою вивчення дисципліни «Міжнародний цивільний процес» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань та практичних навичок у сфері цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом: принципи міжнародного цивільного процесу, джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом, особливості взаємодії міжнародних комерційних арбітражів та державних судів, правовий статус учасників міжнародного цивільного процесу, види підсудності, процедура визнання та виконання рішень іноземних судів.

Пререквізити. Навчальна дисципліна «Міжнародний цивільний процес» взаємопов'язана з навчальними дисциплінами: «Цивільне процесуальне право», «Міжнародне приватне право», «Цивільне право», «Міжнародний комерційний арбітраж» тощо.

Результати навчання. Після вивчення навчальної дисципліни здобувач володітиме наступними компетентностями, що закріплені в Освітній програмі «Міжнародне право» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право:

Загальні компетентності

ЗК. 1 Здатність до розуміння причинно-наслідкових зв'язків й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ЗК 5. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 13. Здатність до порівняльно-правового аналізу.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК 3. Знання і розуміння ретроспективи формування міжнародних інститутів, зовнішньополітичних структур, правових та державних інститутів

ФК 11. Здатність застосовувати знання засад і змісту інститутів міжнародного приватного права.

ФК 12. Уміння здійснювати юридичний аналіз та юридичну кваліфікацію яви

Програмні результати навчання

ПРН 2. Тлумачити і правильно застосовувати норми як вітчизняного, так і зарубіжного матеріального та процесуального права;

ПРН 9. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності й змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей національного права; міжнародного публічного і міжнародного приватного права; європейського права і права Європейського Союзу.

ПРН 18. Виконувати професійні обов'язки правовика міжнародника відповідно до принципів незалежності, верховенства права, законності, конфіденційності тощо.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	3	6	3	90	30	30	-	-	30	-	екзамен

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	**Змістовий модуль 1.**											
Тема 1. Поняття, предмет та принципи міжнародного цивільного процесу	12	4	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом	11	4	4	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Правові засади участі іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі	11	4	3	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Перекладач, експерт та держава як учасники міжнародного цивільного процессу	11	3	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ1	45	15	15			15	-	-	-	-	-	-
	Змістовий модуль 2.											

Тема 5. Міжнародна підсудність цивільних справ	12	4	4			4	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Судові доручення у міжнародному цивільному процесі	11	4	4			3	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Визнання іноземних судових рішень	11	4	3			4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Виконання рішень іноземного суду, що підлягають примусовому виконанню	11	3	4			4	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ 2	45	15	15			15	-	-	-	-	-	-
Усього годин	**90**	**30**	**30**			**30**						

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	1. **Назва теми з основними питаннями**
Тема 1	**Поняття, предмет та принципи міжнародного цивільного процесу** 1. Поняття міжнародного цивільного процесу. 2. Основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процес у системі права. 3. Предмет міжнародного цивільного права 4. Принципи міжнародного цивільного процесу: а) принцип lex fori; б) принцип взаємності; в) принцип рівності судових процесів держав 5. Тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом в державних та арбітражних судах

Тема 2	**Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом** 2. Система джерел міжнародного цивільного процесу та їх співвідношення з системою джерел міжнародного приватного права 3. Тенденції і напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу. 4. Міжнародні організації, які опікуються питанням уніфікації норм міжнародного цивільного процесу. 5. Характеристика міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу. 6. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу. 7. Особливості і проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес. 8. Рішення міжнародних судових органів. "М'яке право" як джерело міжнародного цивільного процесу
Тема 3	**Правові засади участі іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі** 1. Історія розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 2. Зміст і джерела сучасного інституту правого статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 3. Доступ іноземців до правосуддя. Цивільна процесуальна право- і дієздатність іноземців та іноземних юридичних осіб. 4. Значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі. 5. Внутрішньо-правові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі 6. Особи, які можуть виступати в якості представника іноземної особи в цивільному процесі. Іноземний адвокат як представник. 7. Процедури визнання іноземних офіційних документів, які підтверджують статус іноземної особи.
Тема 4	**Перекладач, експерт та держава як учасники міжнародного цивільного процессу**

	1. Питання мови у міжнародному цивільному процесі. 2. Вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені у міжнародних правових актах. 3. Залучення до судового процесу перекладача, його правовий статус. Перекладач у виконавчому провадженні. 4. Процесуальний правовий статус експерта з іноземного права. Amicus curiae як учасник міжнародного цивільного процесу. 5. Дискусійні питання щодо визначення статусу експерта з іноземного права у праві України. 6. Особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі. Види юрисдикційного імунітету держави. 7. Проблемні питання визначення процесуально-правового статусу держави в українському законодавстві.
Тема 5	**Міжнародна підсудність цивільних справ** 1. Поняття «міжнародна підсудність» в міжнародному приватному праві 2. Види міжнародної підсудності. 3. Проблема "конкуренції юрисдикцій" (lis pendens-related actions) та способи її вирішення. 4. Порядок визначення підсудності цивільної справи з іноземним елементом. 5. Національні системи міжнародної підсудності: а) Латинська система б) Німецька система в) Англо-американська система 6. Напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності. 7. Міжнародна підсудність в інтеренет-спорах
Тема 6	**Судові доручення у міжнародному цивільному процесі** 1. Поняття, види і значення судового доручення в міжнародному цивільному процесі. 2. Види порядків зносин між державами щодо надсилання і виконання судових доручень. 3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду 4. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги 5. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів 6. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів

	7. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України
Тема 7	**Визнання іноземних судових рішень** 1. Значення інституту визнання та виконання іноземних судових рішень як стадія остаточного врегулювання спірних відносин. 2. Поняття і види іноземних судових рішень. 3. Світові системи визнання іноземних судових рішень 4. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 5. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 6. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
Тема 8	**Виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню** 1. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню 2. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання 3. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 4. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 5. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 6. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 7. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 8. Оскарження ухвали суду

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
Тема 1	**Поняття, предмет та принципи міжнародного цивільного процесу** 1. Поняття міжнародного цивільного процесу. 2. Основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процес у системі права.

	3. Предмет міжнародного цивільного права 4. Принципи міжнародного цивільного процесу: а) принцип lex fori; б) принцип взаємності; в) принцип рівності судових процесів держав 5. Тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу 6. Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом в державних та арбітражних судах
Тема 2	**Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом** 1. Система джерел міжнародного цивільного процесу та їх співвідношення з системою джерел міжнародного приватного права 2. Тенденції і напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу. 3. Міжнародні організації, які опікуються питанням уніфікації норм міжнародного цивільного процесу. 4. Характеристика міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу. 5. Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу. 6. Особливості і проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес. 7. Рішення міжнародних судових органів. 8. "М'яке право" як джерело міжнародного цивільного процесу
Тема 3	**Правові засади участі іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі** 1. Історія розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 2. Зміст і джерела сучасного інституту правого статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі. 3. Доступ іноземців до правосуддя. Цивільна процесуальна право- і дієздатність іноземців та іноземних юридичних осіб. 4. Значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі. 5. Внутрішньо-правові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі 6. Особи, які можуть виступати в якості представника іноземної особи в цивільному процесі. Іноземний

	адвокат як представник. 7. Процедури визнання іноземних офіційних документів, які підтверджують статус іноземної особи.
Тема 4	**Перекладач, експерт та держава як учасники міжнародного цивільного процесу** 1. Питання мови у міжнародному цивільному процесі. 2. Вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені у міжнародних правових актах. 3. Залучення до судового процесу перекладача, його правовий статус. Перекладач у виконавчому провадженні. 4. Процесуальний правовий статус експерта з іноземного права. Amicus curiae як учасник міжнародного цивільного процесу. 5. Дискусійні питання щодо визначення статусу експерта з іноземного права у праві України. 6. Особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі. Види юрисдикційного імунітету держави. 7. Проблемні питання визначення процесуально-правового статусу держави в українському законодавстві.
Тема 5	**Міжнародна підсудність цивільних справ** 1. Поняття «міжнародна підсудність» в міжнародному приватному праві 2. Види міжнародної підсудності. 3. Проблема "конкуренції юрисдикцій" (lis pendens-related actions) та способи її вирішення. 4. Порядок визначення підсудності цивільної справи з іноземним елементом. 5. Національні системи міжнародної підсудності: а) Латинська система б) Німецька система в) Англо-американська система 6. Напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності. 7. Міжнародна підсудність в інтеренет-спорах
Тема 6	**Судові доручення у міжнародному цивільному процесі** 1. Поняття, види і значення судового доручення в міжнародному цивільному процесі. 2. Види порядків зносин між державами щодо надсилання і виконання судових доручень. 3. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду

	4. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги 5. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів 6. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів 7. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України
Тема 7	**Визнання іноземних судових рішень** 1. Значення інституту визнання та виконання іноземних судових рішень як стадія остаточного врегулювання спірних відносин. 2. Поняття і види іноземних судових рішень. 3. Світові системи визнання іноземних судових рішень 4. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 5. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню 6. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
Тема 8	**Виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню** 1. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню 2. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання 3. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 4. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 5. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 6. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 7. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду 8. Оскарження ухвали суду

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом і виконується в поза аудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опановувати практичні навички прийняття правових рішень. Відповіді на питання повинні бути законспектовані, їхнє викладення має бути стислим і чітким, обов'язковими є посилання на використані джерела.

Форма контролю самостійної роботи – перевірка конспекту або обговорення на семінарському занятті. Питання, відведені для самостійної роботи, виносяться на поточний, модульний і підсумковий семестровий контроль.

З метою самостійного визначення рівня засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонуються питання для самоконтролю набутих знань.

Назва теми	**Завдання для самостійної роботи**	**Кількість годин**
1.Поняття, предмет та принципи міжнародного цивільного процесу	Проаналізувати поняття, предмет, метод і систему міжнародного цивільного процесу та визначити його місце в системі міжнародного приватного права. Скласти глосарій базових термінів міжнародного цивільного процесу (іноземний елемент, міжнародна підсудність, судовий імунітет, міжнародна правова допомога). Підготувати порівняльну таблицю основних принципів міжнародного цивільного процесу та особливостей їх реалізації під час розгляду справ за участю іноземного елемента. Дослідити співвідношення національного цивільного процесуального права та міжнародних стандартів доступу до правосуддя у справах з іноземним елементом.	4
2.Джерела правового регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом	Провести порівняльний аналіз міжнародних договорів і національного законодавства України як джерел регулювання цивільних процесуальних відносин з іноземним елементом. Скласти класифікацію міжнародних договорів, що регулюють питання міжнародної підсудності, вручення документів за кордоном, отримання доказів і визнання іноземних судових рішень.	3

	Підготувати порівняльну таблицю положень Цивільного процесуального кодексу України, Закону України «Про міжнародне приватне право» та відповідних міжнародних конвенцій щодо міжнародного цивільного процесу. Дослідити порядок застосування міжнародних договорів України у цивільному судочинстві та визначити особливості співвідношення міжнародних і національних процесуальних норм.	
3. Правові засади участі іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі	Проаналізувати правовий статус іноземців, осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб та міжнародних організацій у цивільному судочинстві України. Скласти порівняльну таблицю процесуальних прав та обов'язків громадян України, іноземців і юридичних осіб, зареєстрованих за законодавством інших держав. Дослідити міжнародно-правові гарантії доступу іноземних осіб до правосуддя, принцип недискримінації та особливості забезпечення права на справедливий суд. Розв'язати практичні ситуації щодо участі іноземних осіб у цивільному процесі України, визначивши особливості підтвердження їхнього правового статусу, представництва та реалізації процесуальних прав.	4
4. Перекладач, експерт та держава як учасники міжнародного цивільного процесу	Проаналізувати процесуальний статус перекладача й експерта у цивільних справах з іноземним елементом та визначити особливості їх залучення до судового розгляду. Скласти порівняльну таблицю процесуальних прав, обов'язків і відповідальності перекладача та експерта під час розгляду цивільних справ за участю іноземних осіб. Дослідити правові підстави участі іноземної держави в міжнародному цивільному процесі та визначити особливості застосування судового імунітету. Проаналізувати практичні ситуації щодо	4

	залучення іноземного експерта, забезпечення перекладу процесуальних документів та пред'явлення позову до іноземної держави з урахуванням міжнародних договорів і законодавства України.	
5. Міжнародна підсудність цивільних справ	Розкрити поняття міжнародної підсудності цивільних справ, її основні види та критерії визначення компетентного суду. Підготувати порівняльну таблицю основних критеріїв міжнародної підсудності: місце проживання відповідача, місцезнаходження майна, місце виконання договору та угода сторін про вибір суду. Проаналізувати правове регулювання міжнародної підсудності цивільних справ за законодавством України та відповідними міжнародними договорами. Розв'язати практичні задачі щодо визначення міжнародної підсудності спорів із договірних, сімейних і майнових правовідносин за участю іноземного елемента.	4
6. Судові доручення у міжнародному цивільному процесі	Проаналізувати поняття, правову природу, види та підстави направлення судових доручень у міжнародному цивільному процесі. Скласти схему порядку направлення й виконання судових доручень між судами України та компетентними органами іноземних держав. Дослідити положення міжнародних договорів щодо вручення судових документів за кордоном і отримання доказів в іноземній державі, зокрема Гаазьких конвенцій 1965 та 1970 років. Розв'язати практичні ситуації щодо вручення судових повісток іноземному відповідачеві, допиту свідка за кордоном та отримання документів від іноземних установ, визначивши належний порядок міжнародної правової допомоги.	3
7. Визнання іноземних судових рішень	Проаналізувати поняття, правову природу та значення визнання рішень іноземних	4

	судів у міжнародному цивільному процесі. Скласти порівняльну таблицю правових підстав визнання іноземних судових рішень за міжнародними договорами України та національним законодавством. Дослідити умови визнання іноземних судових рішень в Україні, зокрема вимоги щодо набрання рішенням законної сили, належного повідомлення сторін і дотримання публічного порядку. Розв'язати практичні ситуації щодо визнання в Україні іноземних судових рішень у сімейних, спадкових і майнових справах та визначити підстави для можливої відмови у визнанні.	
8. Виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню	Проаналізувати поняття та правові підстави примусового виконання рішень іноземних судів в Україні й визначити його співвідношення з процедурою визнання таких рішень. Скласти покрокову схему процедури отримання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду в Україні відповідно до національного законодавства та міжнародних договорів. Підготувати перелік документів, необхідних для подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду, та охарактеризувати вимоги до їх оформлення й перекладу. Розв'язати практичні ситуації щодо примусового виконання в Україні іноземних судових рішень про стягнення заборгованості, відшкодування шкоди та сплату аліментів, визначивши компетентний суд, порядок розгляду клопотання й можливі підстави для відмови.	4

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Самостійна робота оцінюється за результатами перевірки конспектів, письмових завдань (есе, рефератів), ведення термінологічного словника, виконання тестів та обговорення матеріалу відповідно до таких критеріїв:

5 балів - здобувач у повному обсязі володіє матеріалом, глибоко та всебічно

розкриває зміст питань для самостійного опрацювання. Відповіді чітко та стисло законспектовані. Здобувач самостійно й аргументовано викладає матеріал під час обговорення, робить обов'язкові посилання на джерела та використовує як обов’язкову, так і додаткову літературу.

4 бали - здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, впевнено та обґрунтовано його викладає. У підготовленому конспекті зміст питань розкрито з використанням переважно обов'язкової літератури. Здобувач допускає лише поодинокі несуттєві неточності, які здатний виправити самостійно.

3 бали - здобувач загалом володіє матеріалом та викладає його основний зміст, проте робить це без глибокого всебічного аналізу та аргументації. Матеріал підготовлено без використання всієї необхідної літератури. Здобувач допускає окремі суттєві неточності та помилки під час відповіді.

2 бали - здобувач лише фрагментарно або частково володіє матеріалом, викладає його поверхово, неповно і без належного обґрунтування. Під час обговорення здобувач плутається в базовій термінології, не здатний до самостійної аргументації та потребує навідних питань від викладача.

1 бал - здобувач мінімально володіє навчальним матеріалом. Він не в змозі викласти зміст питань самостійної роботи, не розуміє теоретичного матеріалу та допускає суттєві помилки.

Методи навчання

Викладання засноване на тісній взаємодії між викладачем та здобувачем із використанням інтерактивних методів з тим, щоб допомогти студентам розвивати аналітичні навички, здатність до логічно-обґрунтованої аргументації та розуміння міжнародно-правових аспектів з позицій доктрини та принципу верховенства права. Під час лекційних занять, в основному, використовуються пояснювально-ілюстративний, пізнавально-пошуковий та інтерактивний методи навчання і викладання: пояснення нового матеріалу, що має проблемний характер, у формі повідомлень, дискусій, консультацій, розв’язання ситуативних завдань, із застосуванням новітніх інформаційно- комунікаційних технологій; організація лекції у формі, коли студенти можуть аргументовано висловлювати свої погляди та аналізувати позиції різних країн, демонстрація презентацій, інтерактивних платформ, віртуальних екскурсій до європейських інституцій тощо з тематики лекційного заняття.

Поєднання компетентнісного та інтерактивного підходів становить основу організації та проведення практичних занять з дисципліни. Використовується індивідуальна або групова робота, що передбачає колоквіуми, дебати, розв’язання реальних кейсів, завдань, які вимагають збору, систематизації та аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, її міжнародно-правової оцінки. Окрім цього, застосовується метод використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема демонстрація презентацій, доповідей, рефератів, есе, колективна робота з нормативною базою.

Система контролю та оцінювання

Форми проведення занять: лекції, практичні заняття. Організація роботи слухачів передбачає понятєво-категоріальний масив з кожної теми, контрольні питання та

самостійні завдання, роботу з науковою літературою та нормативно-правовими актами національного законодавства та міжнародними актами.

Методи контролю

Поточний контроль*:* здійснюється на заняттях шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, бліц-опитування; письмових самостійних робіт (есе, рефератів, написання тематичних глосаріїв тощо); ведення термінологічного словника; виконання практичних (індивідуальних та групових) завдань; підготовки та захисту відповідних схем, таблиць, діаграм, графіків; розв'язання кейсів з практичних завдань та задач-казусів; аналізу та обґрунтування (чи заперечення) судових рішень; взаємоконтролю студентів у парах та малих групах; самоконтролю тощо.

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- контрольні роботи;
- реферати;
- есе;
- студентські презентації та виступи;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Форма **підсумкового контролю**: є екзамен у вигляді усної відповіді на теоретичні питання, передбачені програмою навчальної дисципліни

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання індивідуальних завдань.

Усний виступ та виконання письмового завдання, під час практичного заняття	**Критерії оцінювання**
5 балів	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу.
4 бали	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3 бали	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної

	літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.
2 бали	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.
1 бал	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0 балів	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. На підсумковий семестровий контроль виносяться питання, задачі, ситуаційні завдання тощо, що передбачають перевірку розуміння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу дисципліни в цілому та рівня сформованості відповідних компетентностей після опанування курсу.

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **50 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **50 балів,** за **100-бальною університетською шкалою.**

45-50 балів отримують студенти, які повно та ґрунтовно розкрили зміст питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу.

41-44 бали отримують студенти, які в цілому розкрили зміст питання, однак не повно і допустили деякі неточності. При цьому не використали на достатньому рівні обов'язкову літературу.

37-40 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.

34-36 балів отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.

30-33 бали отримують студенти, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкрили більшість його окремих положень і допустили при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.

0-29 балів отримують студенти, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС:

- здобувачам вищої освіти, які повністю оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, можуть дати відповіді на всі питання курсу, опанували рекомендовану літературу, виставляють оцінку **A**. При цьому оцінку – 100 балів (за шкалоюЧНУ ім. Ю.Федьковича), як виняток, можуть отримати тільки здобувачі вищої освіти, які, крім відмінних знань за програмою дисципліни,

виявили активність в науково-дослідній роботі за тематикою курсу, стали призерами студентських олімпіад, виступали на конференціях тощо;

- здобувачам вищої освіти, які оволоділи програмою навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допустили незначні неточності, ставлять оцінку **B**;
- здобувачам вищої освіти, які в основному оволоділи програмою навчальної дисципліни на продуктивному рівні, проте у відповідях допускають несуттєві помилки, ставлять оцінку **C**;
- здобувачам вищої освіти, які показали задовільні результати оволодіння Робочоюпрограмою навчальної дисципліни на репродуктивному рівні й при відповідях допускаютьпомилки, ставлять оцінку **D**;
- здобувачам вищої освіти, які виявили мінімально достатній рівень знань з дисципліни, необхідний для продовження навчання, вивчили основні терміни курсу та орієнтуються в матеріалі базового підручника, ставлять оцінку **E**.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами вивчення дисципліни отримали незадовільні оцінки **FX** або **F**, повинні додатково виконати індивідуальні завдання для підвищення рівня своїх знань і при оцінці FX повторно перескласти підсумковий контроль,а при оцінці F пройти повторний курс вивчення дисципліни зі складанням підсумкового контролю.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (*аудиторна та самостійна робота*)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
Т1	Т2	Т3	Т4		Т5	Т6	Т7	Т8		50	100
6	6	6	7		6	6	6	7			

Т1, Т2 ... Т13 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та єктс

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Перелік питань для самоконтролю та підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1.Поняття міжнародного цивільного процесу.
2. Основні доктринальні підходи щодо місця міжнародного цивільного процес у системі права.
3. Предмет міжнародного цивільного права
4. Принципи міжнародного цивільного процесу.
5.Тенденції розвитку сучасного міжнародного цивільного процесу
6. Порівняльна характеристика розгляду спорів з іноземним елементом в державних та арбітражних судах
7. Система джерел міжнародного цивільного процесу
8. Тенденції і напрямки розвитку системи джерел міжнародного цивільного процесу.
9. Міжнародні організації, які займаються уніфікацією норм міжнародного цивільного процесу.
10. Характеристика міжнародних договорів, що містять норми міжнародного цивільного процесу.
11.Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного цивільного процесу.
12. Особливості і проблеми застосування внутрішнього законодавства України про міжнародний цивільний процес.
13. "М'яке право" як джерело міжнародного цивільного процесу
14. Історія розвитку інституту правового статусу іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі.
15. Доступ іноземців до правосуддя. Цивільна процесуальна право- і дієздатність іноземців та іноземних юридичних осіб.
16. Значення інституту представництва у міжнародному цивільному процесі.
17. Внутрішньо-правові та міжнародні засади регулювання інституту представництва іноземних осіб у міжнародному цивільному процесі
18. Особи, які можуть виступати в якості представника іноземної особи в цивільному процесі. Іноземний адвокат як представник.
19. Процедури визнання іноземних офіційних документів, які підтверджують статус іноземної особи.
20. Питання мови у міжнародному цивільному процесі.
21. Вимоги до перекладу процесуальних документів, закріплені у міжнародних правових актах.
22. Залучення до судового процесу перекладача, його правовий статус.
23. Процесуальний правовий статус експерта з іноземного права.
24. Статус експерта з іноземного права у міжнародному цивільному процесі за правом України.
25. Особливості участі держави та юридичних осіб публічного права у міжнародному цивільному процесі. Види юрисдикційного імунітету держави.
26. Проблемні питання визначення правового статусу держави у міжнародному цивільному процесі за правом України.
27. Поняття «міжнародна підсудність» у міжнародному приватному праві
28. Види міжнародної підсудності у міжнародному приватному праві.
29. Проблема "конкуренції юрисдикцій" та способи її вирішення.
30. Порядок визначення підсудності цивільної справи з іноземним елементом.
31. Особливості латинської системи міжнародної підсудності
32. Особливості німецької системи міжнародної підсудності
Особливості англо-американської системи міжнародної підсудності
33. Напрямки уніфікації норм міжнародної підсудності.

34. Особливості визначення міжнародної підсудності в інтеренет-спорах
35. Поняття, види і значення судового доручення у міжнародному цивільному процесі.
36. Види порядків зносин між державами щодо надсилання і виконання судових доручень.
37. Звернення суду України із судовим дорученням про надання правової допомоги до іноземного суду
38. Зміст і форма судового доручення про надання правової допомоги
39. Виконання в Україні судових доручень іноземних судів
40. Виконання судового доручення іноземного суду про вручення виклику до суду чи інших документів
41. Виконання судових доручень закордонними дипломатичними установами України
42. Інститут визнання та виконання іноземних судових рішень як стадія остаточного врегулювання спірних відносин.
43. Поняття і види іноземних судових рішень.
3. Світові системи визнання іноземних судових рішень
44. Умови визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
45. Порядок подання клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
46. Розгляд клопотання про визнання рішення іноземного суду, що не підлягає примусовому виконанню
47. Умови визнання та виконання рішення іноземного суду, що підлягає примусовому виконанню
48. Строки пред'явлення рішення іноземного суду до примусового виконання
49. Суди, що розглядають справи про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду
50. Порядок подання клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду
51. Вимоги до клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду
52. Розгляд клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду
53. Підстави для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду
54. Оскарження ухвали суду про надання (ненадання) дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду

Зарахування результатів неформальної освіти:

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни також реалізується через участь у неформальній/інформальній освіті.

Зарахування результатів неформальної освіти здійснюється на основі Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (URL: https://media.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf).

За наявності належного сертифіката здобувачу освіти нараховується **3 бали** за

відповідну тему, що прирівнюється до оцінювання виконання завдань практичного заняття. До зарахування приймаються результати проходження окремих тем дисципліни на авторитетних онлайн-платформах, наприклад, Coursera, Prometheus, навчальних курсів HELP, зокрема, але не виключно, наступних:

- Міжнародні реєстри: як шукати і знаходити https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Prometheus+IR101+2021_T3

Політика академічної доброчесності. Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть оригінальним дослідженням чи міркуванням й об'єктивно оцінені викладачем.

Рекомендована література

Основна:

1. Цірат Г. Міжнародний цивільний процес. Навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер. 2026. 448с.
2. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних комерційних арбітражів: компендіум; за заг. ред. В.В. Комарова. Харків: Право, 2020. 668 с.
3. Цивільне процесуальне право України: підручник. / В. М. Коссак, Р. Я. Лемик, Ю. В. Навроцька, С. В. Сеник; за заг. ред. В. М. Коссака. Харків: Право, 2020. 752 с.
4. Цивільне процесуальне право України. Особлива частина; за ред. О.В. Гетьманцева. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2022. 240 с.

Додаткова (допоміжна)

1. Мисишин А. В. Визнання та виконання рішень іноземних юрисдикційних органів крізь призму зобов'язань України за Угодою про асоціацію з ЄС. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. №2. С. 67-71
2. Мисишин А. В. Джерела правового регулювання визнання та виконання рішень іноземних юрисдикційних органів в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №6. С. 41-45.
3. Пасайлюк І. В. Особливості участі іноземців та осіб без громадянства як сторін в цивільному процесі України. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 8 С. 45-50.
4. Тетерук М.А. Визнання та виконання рішень міжнародних комерційних арбітражів: новели законодавства та судова практика. *Правова держава*. 2018. С. 183-189.
5. International Arbitration: Law and Practice; 3rd edition. *Wolters Kluwer*. (June 7, 2021). 616 pp.
6. The Law of Investment Treaties; 3rd Edition. *Oxford University Press* (April 18, 2021). 640 pp.
7. International Investment Law and Arbitration. *Cambridge University Press*; 2nd edition (April 22, 2021) 682 pp.
8. International Commercial Arbitration in the European Union; Brussels I, Brexit and Beyond;Chukwudi Ojiegbe, Centre for Private International Law, University of Aberdeen, UK.2020. 320 p.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://rada.gov.ua/
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України: URL: www.kmu.gov.ua
3. Електронна бібліотека юридичної літератури «Правознавець»: URL: www.pravoznavec.com.ua
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua
5. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyiavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/;
- «Політикою використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича»: https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/.

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту (ШІ) під час виконання навчальних завдань:

- допускається за умови дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- не допускається використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- додаткові обмеження чи вимоги щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.